

Heinrich Müller Ernst Frommholdt

Exercitium Scholasticum De Infinitudine Entis Primi

Rostochi[i]: Richelius, 1652

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730148890>

Druck Freier Zugang

R U phil 1652

Heinrich Müller, Praes.

Ernst Fromholdt, Resp.

כ"ה
EXERCITIUM SCHOLASTICUM
D E
INFINITU-
DINE
Entis Primi,

Quod
INDULTU
*Amplissimæ Facultatis Philosophicæ
in Academia Rostochiensis*

FRÆSES
M. HENRICUS Müller/
Rostochiensis,

&
RESPONDENS
ERNESTUS Fromholdt/
Regiom. Borufs.

Publicè ventilandum proponunt
*In Auditorio Majori
Ad diem 25 Septembr. horis matutinis.*

ROSTOCHL,
Typis Johannis Richelii, Sen. Typogr.
ANNO c15 126 LII.

ASSOCIATION OF AMERICANS

INTERNATIONAL

CONFERENCE

1900

REPORT

AND

PROCEEDINGS

OF THE

CONFERENCE

HELD AT

ST. LOUIS

MICHIGAN

1900

VOLUME II

Finitus FROMHOLT infinitumne movebit?
Ens infinitum sed tibi finis erit.

Præstantissimo DN. Respondenti L. M. Q.

Augustus Varenius SS. Theol. D. Prof.

Hebraicorum & Rector Univers. Rostock.

Ad Præstantiss. DN. RESPONDENTEM,

Amicum singulariter dilectum.

Tunc, quid, indagas, infinitudo sit Enis
O FROMHOLDT, vires ingeniiq; levas?

Ardua moliris certè non omnibus aequè

Obvia, gens Studiis vix operata capis,

Nedum vulgus iners: at tu, meliore metallo

Quem Phoebus finxit, quemq; Minerva fovet,

Ardua multa capis, Sophie tibi multa revelat,

Fulpita quæ scandens tu facis esse palam,

Ingenium monstras, & doctæ mentis acumen,

Quamq; gravis res hæc sit, studiumq; grave,

Mactæ gravi studio! profint insignia mentis

Munera, quæ rapiunt nomen ad astra tuum,

Bregela susceptum Roseis laudabit Athenis

Molimen, patrius nec recicabit ager.

Ens infinitum scrutari perge, sit illud

Principium Studii finis idemq; tui.

M. Pancratius Amfelius, Poet. Laur. Cæs.

Pereximio Dno Respondenti,

Amico dilectissimo.

Finitus simul est, ac infinitus IHOVAH
Perfectus summè; limitibusq; carens:

Seipsum

Seipsum comprehendit, nostrum comprehendere nullus
Quem potis est, hebetat mentis acumen opus
Tutamen, ERNESTI, tentas apprehendere IHOVAM
Apprēndēs; cæptis annuet ipse tuis.

Sic ex animo L. M. g. gratulatur

M. H. Müller / PRÆSES.

ENS infinitum Deus est; nam solus ut ipse
EST sine principio, sic quoque sine caret.
Differis hac de re doctè, FROMHOLTE, tuamq̃
Declaras mentem, pulpita quando petis.
Præsides Müllero benè res succedit, & amplam
Inde refert laudem, Præsides & inde refert.
Perge Metaphysicum porrò percurrere campum,
Hic non dimittet te sine fruge domum.

Henricus Amselius, Rostoch.
Scholæ Patriæ Collega.

SCIRE tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter:
Vox vetus & magno teste probata venit.
Scilicet immensum sibi conciliare *oo* Pietas,
Quid juvat, & studiis invigilasse bonis.
Si non cunctorum communem vergat in usum?
Est nihil, & fructu res caret illa suo.
Quando igitur nobis tua Dissertatio prodit,
Ut quæ scis, alii jam quoque scire queant;
Gratulor: auspiciis faveant pia Numina cœptis,
Ut felix Patriæ commoda larga feras.

*Præstantissimo Dno Respondenti, Amico singulariter
dilecto honoris & amoris ergo deproperabam.*

REINHOLDUS Dershow,

11
בְּעַר

EXERCITIUM SCHOLASTICUM

D E

INFINITUDINE ENTIS PRIMI.

§. 1.

Infinitum aliquid dicitur vel privativè, vel negativè. Privativè infinitum dicitur, quod cum aptum natum sit, ut finiatur, terminetur, & limitetur, privatur tamen actuali finitione, terminatione & limitatione v. g. Si Sol juxta longitudinem, vel latitudinem, vel profunditatem, in infinitum extenderetur. Negativè infinitum dicitur, quod non habet finem, nec eum habere potest. Illa infinitas in DEO non habet locum, quia privationem ac imperfectionem in ipsam Deitatem importat: sed, quia potius ex naturæ lumine intelligimus, quid DEUS non sit, quàm quid sit, terminis res nostras de DEO negantibus uti cogimur: hi autem non privationem, sed negationem significant. Particula ergò IN non significat privationem, sed negationem, quâ non tantum ipse actus finitudinis passivæ sed etiam potentia remove-
tur à DEO.

§. 2. Sunt autem varii fines s. termini, quos infinitudo DEI negat, ut sunt (1) termini quantitatis, (2) essentiæ, (3) temporis & ævi, (4) loci & ubietatis, (5) virtutis, potentiæ & operationis, (6) cognitionis sensualis & intellectualis: Quorum omnium respectu negatur qq. terminos s. fines dari in DEO. Infinitudo quantitatis non cadit in DEUM, tum quia ille non est quantus, tum quia infinitudo quantitatis, quæ in Physicis nominatur, non nisi potentia

A

dari

dari statuitur. DEUS autem actu infinitus est. Reliqui autem gradus infinitudinis DEO quidem soli competunt, nempe Infinitudo essentiae & perfectionis, infinitudo excludens ubicationis, quæ dicitur immensitas; & negans durationis terminos, quæ nominatur æternitas: vel excludens potentiam atque operationis fines, quæ est omnipotentia DEI; & denique removens terminos cognitionis creatæ, quæ dicitur incomprehensibilitas. De infinitudine autem virtutis & operationis divinæ dixi nuper in *Disp. de Potent. Ent. Prim.* Illa enim est modus vitæ DEI ab essentia DEI præcisè consideratâ distincta. Nam operari posse fuit à vitâ. De Infinitudine autem essentiæ, Æternitate, immensitate, incomprehensibilitate nunc ordine agendum est.

INFINITAS.

§. 3. Infinitudo essentiæ divinæ est modus, quo DEUS est extrâ finiri ab alio, s. quo omnis limitationis, omniumque terminorum essentiæ expers est. Termini autem limitantes essentiam sunt causæ per quas res vel producitur vel constituitur, & iterum vel mutatur, vel desinit. Nam causa efficiens vel efficit rem vel corrumpit: ad finem autem destinata est vel productio, vel mutatio. Materia continet potentiam ad esse vel non esse, ad incrementum, vel decrementum. Forma denique determinat materiam ad certam speciem & accidentia quæ sunt in materia, ac finit rei productionem. Unde à *Philosophol. 3 & 4. Phys. & l. 1. de generat.* forma peculiariter dicitur ὄγκος s. terminus. Nullis hisce terminis circumscribitur essentia divina. Unde infinitudo ejus essentialis etiam appellatur ἀπερίγραπτος, incircumscriptio essentialis. Nam omnis creatura est certis naturæ circumscripta limitibus: solus autem DEUS est incircumscriptus & interminabilis.

§. 4. Infinitudo essentiæ divinæ duplex est: Independentia & immutabilitas. Independentia essentiæ divinæ est, quâ DEUS non habet causale principium essendi, sed est ἀανάγκη vel increatus h. e. & ante omnes creaturas quas liberrimâ voluntate produxit, extitit; & adhuc existit per essentiam ac vi essentiæ suæ divinæ. Hinc dicitur Ens à seipso, non per positivum influxum, sed negativè,

tivè, ratione independentiæ ab alio. Si enim DEUS est Ens dependens à causis, tum vel habebit causam efficientem; vel finalem; vel materialem; vel formalem. *Non primum*; Sic enim DEUS haut esset principium primum, quia poneretur ipso prius aliud principium sui effectivum. Imo, quæro; An illa causa efficiens sit creata, an verò increata. Si illud; non est efficiens, sed effectus DEI. Si hoc; habemus quod intendimus. *Non secundum*; quia ipse DEUS est finis omnium rerum ultimus, adeoque non potest ab ullâ aliâ re ceu sine dependere, nec potest ad ullam aliam rem ceu ad finem destinari. *Non tertium*; Nam DEUS non habet materiam vel sensibilem s. Physicam, vel intelligibilem s. Metaphysicam h. e. potentiam ad non-esse, quia est actus purissimus, qui nihil omnino admixtum habet potentiæ, secundum quam res vel est possibilis, & adhuc latet in causæ suæ incunabulis: vel cum est, aliquando tamen rursus non-esse & desinere potest. *Nec quartum*; Essentia enim DEI non est forma talis (s. Physica, s. Metaphysica) ut limitetur ad capacitatem alicujus materiæ quæ ipsam recipiat. Verum essentia DEI intrâ semetipsam terminatur, in quantum est id quod est, & non est aliud.

§. 5. Immutabilitas essentiæ divini est modus, quo DEUS servat suum esse citrà ullam potentiam non-essendi aut conversionis in aliam essentiam, aut incrementi, aut decrementi, aut alterationis & motus. Si enim DEUS mutaretur, s. in pejus s. in melius, tum vel mutaretur à seipso, vel ab alio. Non illud; quia illud fieret vel per principia naturalia, vel per violentiam. Non prius, quia DEUS est purissimus actus: Purum autem desinente *Scal. gero exerc. 250.* est, quod nihil habet alienum. Non posterius, quia in DEO ponere motuum à *Scal. gero* & inordinationem piculum esto! Voluntas DEI maximè ordinata est, & semper fertur ad bonum. Essentia autem DEI summè bona est. Nec hoc; quia DEO nemo est superior, nemo potentior. *Queritur*; An possit dici, DEUM mutatum esse ex eo, quod per creationem cepit esse causa in actu, cum antea non fuisset? Fusè & egregiè hanc quæstionem pertractat *Fonscal. 7. Met. c. 8. quest. 4.* Breviter (1) omnis mutatio supponit aliquam potentiam passivam in

subjecto quod mutatur. DEUS autem est actus purissimus. (2)
Omnis mutatio vera est via ad aliquod esse, vel ab aliquo esse entitativè. DEUS autem quatenus causa nullam entitatem acquirit ex eo quod capit esse actu causa rerum, quas condidit. Nam causarum concursus ad sua effecta non addunt entitatem ullam rebus iis, quæ sunt causæ, sed puros quosdam omnive entitatis expertes modos se habendi ad illa: nec faciunt causam aliter atque aliter, sed saltem ad alia se habentem *Dices*; DEO, quatenus est causa prima, ex eo ipso causandi opere, si non Entitas saltem perfectio quædam accessit. R. (a) In causis secundis aliquo modo largiri possumus, causalitates earum addere aliquam perfectionem iis rebus quæ sunt causæ. Causæ enim secundæ propter aliquam finem perfectionis passivæ sunt institutæ, adeoque perfectiorem statum habent cum actu causant, quam cum non causabant. DEUS autem est supremus finis, summaque perfectio, proinde actualis causalitas nullam ipsi addere potest perfectionem. (b) Disting. inter id, quod alicui accedit quoad denominationem intrinsecam, & quod accedit quoad denominationem extrinsecam. Illud fortassis aliquid perfectionis adderet subjecto quod ab eo denominatur: hoc verò minimè. At enim denominatio DEI à creatione rerum non est intrinseca, sed extrinseca. (3) Quid verò ad Canonem illum Philosophicum: *Quod transit de potentia ad actum, mutatur*? Non jam litigabimus, an DEUS antè mundi creationem potuerit dici causa vel creator in potentia? Quod negat *Fonscal. c. sect. 7.* sed refutatur à *Stahlio in Reg. Philos. Tit. 2. reg. 4. §. 7. 8. 9.* simpliciter dicimus, Canonem valere tantum de illis, quæ ita transeunt de potentia in actum, ut actus intrinsecus sit rei, quæ erat in potentia, eiq; tanquam subjecto inhereat, adeoque notetur potentia passiva, v. g. quando ex homine indocto fit doctus, mutatur subjectum per receptionem habitus, seu eruditionis. DEUM autem esse creatorem est denominatio extrinseca, neque creatio, quæ est actus, per quem DEUS dicitur creator, in DEO tanquam subjecto inest, adeoque nec DEUS cum ex creatore potentia fit creator actu, mutatur.

§. 6. Ex infinitudine essentiæ divinæ sequitur infinitudo perfectionis divinæ. Omnis enim essentia actualis est perfecta. At
Dei

Dei essentia est *ὑπερβολικώτατος*, superexcedenter ac singularissimo modo, idq; semper actualis E. est perfectissima. Adde; Vel Deus est infinitè perfectus, vel finitè. Si illud res salva est. Si hoc, Ergò est perfectibilis vel à seipso, vel ab alio. Utrumq; est absurdum. Quinimò, quicquid est in rebus creatis perfectionis tam actualis quam possibilis, id omne in Deo est eminentissimo ac excellentissimo modo tanquam in causante. Videatur *Suarez diss. 30. sect. 1. n. 12.* Dices 1. Deus vult & appetit res creatas. 2. Fecit omnes res propter seipsum. 3. Utitur operà creaturarum E. non est infinitè perfectus. R. ad 1. Voluntatis inclinatio in creaturis intelligentibus est duplex, una ad habendum, altera verò ad agendum vel operandum. Neq; enim appetitus intellectualis vult tantum habere, quod non habet, sed & vult agere & amare id quod habet. Quare prior appetitus arguit imperfectionem & competit creaturis tantum, eaq; de causa negat *Augustinus* appetitum talem, qui sit rei non habitæ, competere Deo, quia in Deo est summa perfectio & sufficientia, appetitus autem ad agendum Deo convenit, quia est perfectissimus & omnia potest efficere; insuper & summè bonus est, ac propterea ipsa naturâ suâ propendet ad communicandam bonitatem suam. Quamvis a. hæc ipsa propensio Dei ad communicandum se sit ei naturalis, tamen istius naturalis inclinationis usum vel exercitium ad creaturas regit liberum Dei arbitrium, ut secundum istam naturalem inclinationem elicitò appetitu Deus velit ea, quibus bonitatem suam communicat, eaq; operatione intendit bonitatem suam ad alios diffundere, non verò aliquid commodum sibi acquirere. Videatur *Thomas l. 1. sent. dist. 145. quest. 1. art. 2.* Ad 2. Deus omnia fecit propter semetipsum non ut finem indigentia (est enim Deus *ωτ' ἑπείκει* *Θς*, sibiq; maximè sufficit, atq; infinities sufficientiam creaturarum superat) sed assimilationis: non ut accepturum aliquid à rebus creatis; sed ut sese daturum & suam ipsius bonitatem communicaturum creaturis. Ad 3. (α) Deus non utitur opera creaturarum ad universam actionem & eodem agendi genere ac modo. Nam solus creat omnia (β) adhibet Deus creaturas ut ministras certorum apotelesmatum, non quod non possit absque illorum ministerio istum effectum producere, sed ad

amplificandam majestatem suam. (γ) Causa ministerialis alio modo agit quam Deus. Nam causa secunda non coordinatur Deo agenti, multò minus superior est Deo, sed subordinatur: imò si Deus non concurreret cum causæ secundæ actione ad producendum appetesma, nec effectus ille eveniret, nec causa secunda posset actionem suam peragere, v. g. in fornace Babylonica Deus non concurrat cum igne, ut potentiam calefaciendi & urendi exlereret, ipsamq; ustilationem perageret in certa objecta: ideoq; nec tres illi viri comburuntur. Causa secunda quædam agit physicè & ex necessitate naturæ: Deus autem creans & sustentans creaturam famulatricem & cum ea concurrens agit semper liberè. Quæ autem causæ secundæ sunt liberæ, nihilominus & ratione libertatis sunt Deo subjectæ. *Hæc de infinitate essentiæ & perfectionis divina.*

ÆTERNITAS.

§. 7. Vox Æternitatis est inter τὸ πᾶσι χρόνος λεγόμενα. Nonnunquam enim significat temporariam durationem, aliquandiu non interruptam. Perpetuitas enim generaliter, teste Scaligero lib. 1. de plant. est continuïtas, cum non intermittitur aliquid. Sic circumcisio dicitur fœdus æternum, quia per continuum temporis tractum duravit ab institutione ad usque N. T. excepto casu necessitatis. Deinde æternitas vocatur duratio, quæ quidem principium habet, non autem finem: qualiter beatorum vita & damnatorum mors est æterna. Et hæc æternitas docendi causa strictè vocatur ævum. Quamvis enim ævum Gr. αἰὼν propriè sit æternitas, & αἰὼν dictum sit qd. ἀπὸ ἰῶν, teste Philosopho l. 1. de celo text. 100. tamen distinctioris doctrinæ gratia hodiernus usus istarum vocum ex placito ceteriorum Philosophorum à pristina impositione deviauit, ut æviternum dicatur, quod principium quidem habet, non autem finem: æternum autem sit, quod nec principium, nec finem durationis habet. Et hic tertius significatus est hujus loci.

§. 8. Æternitas est modus essentiæ divinæ, quo illa est expers durationis, quæ est juxta initium & finem, & juxta successio-

nem

nem prioris & posterioris, præteriti & futuri. Vel; æternitas Dei est essentiæ divinæ duratio interminabilis, continua & independens. Probatur hæc infinitudo Dei in duratione (1) ab infinitudine ejus in essentia. Modus enim existendi sequitur modum essendi, quia existentia essentiæ nihil aliud addit quam actualitatem, adeoque; essentia & existentia non sunt separabiles propter identitatem, proindeque; essentia non potest esse sine propriâ ipsiq; proportionata existentia. Duratio autem est existentia continuata. (2) Si Deus est finitus in duratione E. vel est finitus à parte antè, vel à parte post. Si illud, aliquando non fuisset: Quæritur ergo, à quo sit productus. Aut à se, aut ab alio. Utrum aſſeras ex Deo facies non-Deum, cotem ligneum. Si hoc, E. vel ipse se interimet, quod infert motuum in Deo *ἀταξίαν*. Omne Ens enim ordinatè esse suum appetit. Vel ab alio interimetur, adeoque; hoc Deo erit fortius. En iterum *ἀδιεξιόν!* (3) Deus antè omnes creaturas est, E. quoque antè illarum durationem existit: qui verò antè finitam & principium certum habentem creaturarum durationem existit, ille aliâ duratione existit, sc. infinitâ, quia antè creaturas nil nisi æternitas fuit.

§. 9. Æternitatis divinæ conditiones sunt tres (1) interminabilitas: quæ non tantum negat principium & finem durationis quoad actum, sed & quoad potentiam. *Scholastici* quidam disputant de quâdam æternitate participata, quæ sit possibilis, si Deus voluisset: quâ sc. quædam creatura duratione extrinsecâ potuisset esse simul cum Deo, nec tamen futura fuisset æterna, quia tantum interminata, non autem interminabilis fuisset, cum hoc ipso, quia creatura fuisset natura posterior Deo, dependisset ab eo in essendo. Dependenciam autem in essendo necessariò comitatur potentia existentia in tempore: Deo autem planè repugnat potentia habendi principium tam essendi, quam temporis s. durationis finitæ. Hoc modo nonnulli judicant, Angelos, si maximè ab æterno creati fuissent, non tamen coæternos futuros fuisse creatori suo. Verum Philosophus Christianus ignorat talem participatam æternitatem & creaturis tribuit non tantum ratione potentia, verum & ipsius actus certum initium, antè quod mera fuit æternitas.

ternitas. Quinimò sicut inter Deum & creaturas non datur me-
dium; ità quoque inter finitam & infinitam durationem non est
aliquid intermedium. (2) συνέχεια s. continuitas absque ullà
successione præsentis, præteriti & futuri. Hoc requisitum æter-
nitatis tradit *Philosophus l. 11. Met. c. 4.* Removetur igitur ab æter-
nitate divina omnis successio tam positiva, quàm privativa. Po-
sitiva est in certis tantum rebus creatis, quæ nunquam in suo esse
vel aliquandiu permanent. Estq; duplex, vel à toto ad totum,
quâ constituitur tempus: vel à parte entis unâ ad partem
aliam, qualiter successivum Ens propriè est motus. Priva-
tiva autem successio est inter esse & non-esse, h. e. quâ essen-
tiam consequitur, vel consequi potest mutatio vel annihilatio.
Et hæc successio omnibus creaturis convenit, quatenus essentia il-
larum, quàm in generatione vel creatione acceperunt, non conti-
nuatur per Dei influentiam, atque ita non conservatur. Divina
autem essentia neutro modo est successiva, quia nec partes fluen-
tes habet, nec & dependet ab alterius conservatione, quâ conti-
nuetur permanentia essendi, eo quod sit immutabilis. Conf. *Scali-
gerum exerc. 359. sect. 7.* Unde scita est distinctio τὸ ἰσθὺν, quæ ali-
ud est *Nunc stans*, aliud, *Nunc fluens*. Æternitas verò Dei est unum
Nunc stans. *Nunc* est, quia indivisibilis & tota simul. *Stans* au-
tem quia durat omnibus temporum differentiis exclusis. Neque
enim in æternitate datur aliquid instans, quod *Boëtio* dicitur
Nunc fluens, ut aliquid præteritum, aut aliquid futurum, sed om-
nia præsentia sunt absque ulla vicissitudine. *Dices*; de Deo
prædicatur successio præsentis, præteriti & futuri. R. Quando
Dei æternitas describitur per differentias temporum, est phrasis
Metaphorica, qua continuitas durationis divinæ delineatur per
differentias temporum simul collectas. Nam quæ res simul est in
præsenti, præterito & futuro, illa habet durationem infinitam, si
præsens intelligatur de Nunc stante, non fluxo, & præteritum ac
futurum notent durationem carentem initio & fine. (3) Totali-
tas & coexistentia ad omnium temporum differentias Hoc vo-
luit *Boethius* in descriptione æternitatis quam ponit *l. 5. de consul.*
Phil. pr. 6. Æternitas est interminabilis vitæ tota simul & per-
fecta

fecta possessio. Ubi nos malimus pro vocabulo vitæ substituere vocem essentiæ præcisè sic dictæ: quia Infinitudo, essentiæ, durationis ac ubietatis terminos excludens est attributum non vitæ, sed essentiæ divinæ præcisè sic dictæ. Dicitur autem in definitione (tota) non ratione partium, quas non habet, sed ad negationem successionis perfectissimam. Quia enim continua est, tota simul & perfecta æternitas, ideò fieri non potest aliter, quin existentibus temporis partibus simul & existat æternitas. Coexistit a. temporis differentiis s. partibus non simul sumtis, sed singulis seorsim existentibus v. g. hodiè æternitas coexistit hodierno diei, heri existit cum hesternò, cras coexistet crastino diei. Quâ distinctione coexistentiæ cum partibus s. differentiis temporum observatâ facile in fumum abeunt *Vorstij* ratiunculæ, quas affert *l. de Deo & attrib. Deip. 226.*

§. 10. Licet autem successio secundum tempora, prius & posterius non detur in essentia divinâ, datur tamen in actionibus essentialibus externis. Ubi prænotanda est distinctio actionum divinarum: quarum aliæ sunt ad intrâ, nempe personales, ut generatio, spiratio: aliæ ad extrâ, nempe essentielles, & hæc iterum vel internæ, s. immanentes in Dei essentia, qualis actio est decretum Dei de redemptione generis humani. Vel externæ, quæ non sunt *in*, sed *à* Deo. Actiones internæ considerantur vel ratione Dei, vel ratione creaturarum ad quas habent respectum. Ratione Dei considerantur non positivè, ut accidentia in subjecto, sed negativè, prout non terminantur in externum objectum. Undè & actiones illæ internæ cum agente essentia divina non faciunt compositionem, sed sunt ipsa essentia divina agens. Eadem autem actiones internæ, ut spectant creaturas & ad eas terminantur, vocantur actiones externæ. Quoad actiones Dei ad intrâ s. necessarias & personales, non fiunt illæ secundum temporis differentias, quia Pater generat filium infinitâ duratione in Hodie, h. e. in Nunc stante & non fluente. Non etiam partes temporum habent actiones Dei liberæ, quæ sunt quidem ad extra sed internæ, ut decretum creationis. Hæc enim ordine tantum distinguntur,

B

non

non secundum tempora, prius & posterius, quia omnia decreta Dei ab aeterno facta sunt. Externæ autem actiones Dei admittunt differentias temporum. Prius enim Deus creat, quam gubernat mundum. &c.

IMMENSITAS.

§. II. Sequitur immensitas essentiæ divinæ ratione loci vel ubiætatîs speciatim sic dictæ, cujus terminis circumscribi non potest Deitas. *Circumscriptio à loco* est, quando res determinatur aut determinari potest loco: s. per locum intelligatur superficies cum *Aristotele & Peripateticis*; s. spacium in superficie, ut vult *Scaliger* cum *Stoicis*. Nam hæc circumscriptio ex spatii occupatione & ambientis continentia s. determinatione fieri potest. Contineri enim ab ambiente est à superficie continente determinari: occupare autem spatium est ita commensurari dimensionibus spatii, ut dum intrâ illud est hoc corpus, non possit esse in eo aliud corpus, sed cedat, ita ut ejus quod spatium occupat, pars sit in certâ spatii parte. Atque hæc circumscriptio competit solis materiatis & quantis, quæ non admittunt penetrationes dimensionum. *Circumscriptio ubiætatîs speciatim sic dictæ* competit spiritibus & discriminatur ab existentiâ in loco, corporibus, ut materialia & corruptibilia sunt, competente. Habet a. tria requisita (α) ut Entia sic ubicata h. e. per tale ubi spirituale determinata sint tota in toto spatio & quâlibet ejus parte. Tota, inquam, secundum essentiâ, non a. secundum quantitatem, cujus Entia hæc sunt expertia v. g. anima (β) ut Entia sic ubicata non excludant corpora ab ubi in quo sunt, sed cum iis existere possint in eodem $\pi\alpha$, adeoque penetrare dimensiones, nec circumscribi ab ambiente, muro, claustro, signaculis &c. Sic anima existit in corpore, etiam in iis ipsis spatiis, quæ actu occupantur à materia. Unde *Augustinus epist. 28.* inquit: Anima per omnes partes corporis tota adest simul, nec minor in minoribus, nec major in majoribus, sed tantum in aliis intensius, in aliis remissius operatur. Et de Angelis ita loquitur *Bernhardus homil. 3. in Fest. annunc.* Angelis spiritibus parietes non obsistunt, sed cuncta

Quia illis visibilia cedunt (eos non impediunt) cuncta æquè corpora, quamvis solida & spissa sunt, illis penetrabilia sunt ac pervia. Imò etiam in eodem loco cum corporibus Angeli possunt penetrare dimensiones. (γ) Ut Entia sic ubicata, dum sunt in hoc πρῶτον, non possint esse alibi, dum sunt in cælo, non possint esse in terrâ, sc. per naturam suam. Hæc ubiætas speciatim sic dicta est circumstantia omni Enti spirituali præter Deum necessaria, monente Scaligero exerc. 6. sect. 2. & exerc. 359. sect. 5. Deo ergò neutra de his competit. Non illa, quia non est corpus quantum. Non hæc; quia ita est in cælo, ut simul etiam possit indistanter & per suam essentiam esse alibi. Deo ergò competit ubicatio talis, quâ necessariò est intimè præsens omnibus aliis ubicationibus à se distinctis, quâq; indistanter omnia replet. Hæc autem ubicatio dicitur immensitas, quia, ut monet Mendoza Disp. Phys. 14. sect. 2. §. 10. sine mensura adest rebus omnibus creatis & creabilibus, si fiant.

§. 12. Hæc immensitas Dei est modus essentia divina, quæ excludit terminos quantitatis, loci & ubiætat. *Termini quantitatis*, & circumscriptio quantitativa, competit tantum corporibus, quæ sunt longa, lata & profunda. Deus autem est incorporeus, ideoq; hæc circumscriptio per intrinsecam quantitatis terminos à Deo liquidè removetur. *Terminis loci* Deum non circumscribi patet (1) quia est infinitus quoad terminos essentia, quos natura ejus excludit E. & ratione loci. Nam modus præsentia sequitur modum essentia. (2) Si Spiritus finiti non circumscribuntur loco propriè dicto, h. e. ubi Physico, quod locati quantitatem importat; multò minus Spiritus infinitus. Lutherus Tom. 3. *Jenens.* fol. 61. eleganter circumscriptionem loci removet à Deo his verbis: **Wir sagen / daß GOTT nicht sey ein solch außgestreckt/lang/breit/dick/hoch/tieff Wesen / sondern ein übernatürlich/unerforschlich Wesen/das zugleich in einem jeglichen Körnlein ganz und gar / und dennoch in allen/ und über und außser allen Creaturen sey/darumb darffs keines umzäumens hie/ etc Ein Geist ist der Gottheit viel viel zu weit/und Könten viel hundert Gottheiten** (si sc. darentur plures Deitates)

Drinnen sein / wiederum auch viel zu eng / daß eine Gottheit
 Drinnen seyn kan / nichts ist so breit / GOTT ist noch breiter /
 nichts ist so schmal / GOTT ist noch schmäler &c. *Terminos ubieta-
 tis speciatim sic dicta* derogamus Deo hoc argumento: Qvi simul est in
 pluribus locis per naturam, ille non determinatur certi π desig-
 gnatione ita ut dum hic sit, non possit esse alibi, sed ab omni π
 est interminabilis. Atqvi Deus &c. E. &c. Hinc subtiliores *Scho-
 lastici* cum nonnullis *Patribus* dicunt, Deum esse nusquam, licet sit
 ubiq; h. e. in omnibus locis esse illocaliter. *Queritur*; An dici pos-
 sit Deum esse in loco, v. g. in caelo, templo &c.? R. (1) nullum est in-
 commodum, si dicatur Deus esse in loco denominatione extrinse-
 ca. (2) Deus dicitur esse in loco, non quasi eo circumscribatur,
 aut in eo locetur, sed ut indicetur praesentia Dei creaturis in tali
 loco constitutis manifestata. Phrasid ergo haec negat circumscrip-
 tionem Dei per locum, & notat ad essentiam s. praesentiam essen-
 tia divinae cum creaturis in loco existentibus. (3) Distingvenda
 sunt haec phrasid: Deus est praesens in loco; & Deus est praesens
 localiter. Illa potest intelligi tantum de objecto s. re, apud
 quam Deus praesens est: Haec vero involvit modum praesentia.
 Sic Deus est in loco illocaliter, h. e. ita ut non possit circumscribi
 loco illo. Sicut *Lombardus lib. 1. sent. dist. 37. lit. O.* ait: Deus non
 est in loco localiter. *Queritur*; An Deus actu sit extra mundum in
 infinitis spatiis imaginariis? De quaestione hac fuse agentes vide
*Svarez Tom. 2. diss. 3. sect. 7. n. 30. Fonssecam l. 5. Met. cap. 15. quest. 19.
 sect. 4. Mendozam diss. Phys. 14 sect. 3. &c.* Dico (a) Spatium imagina-
 rium & tempus imaginarium, cui Deus dicitur coexistisse ante
 creationem mundi, non est Ens reale, sed rationis figmentum. An-
 te creationem Deus nullo coexistit tempori, quia tunc mera fuit
 aeternitas. Neque ante creationem fuit aliquod spatium. Ubi
 enim non sunt creaturae, ibi nec sunt accidentia concreata. *Di-
 ces*; Ubi ergo fuit Deus? R. Fuit in seipso, non positivè, per situ-
 ationem localem sui ipsius in seipso, sed negativè, quia non fuit in
 alio extra se. (b) Disting. inter immensitatem & praesentiam
 Dei: & iterum, inter potentiam praestò essendi, & potentia hujus
 exerci-

exercitium. Aliud est adessentia Dei; aliud, carentia terminorum. Immensitas est absoluta Dei proprietas, quæ nullum respectum habet ad creaturas: præsentia verò est attributum relatam. Deinde præsentia Dei in actu primo considerata, s. potentia præstò essendi, est quæ Deus rebus locatis ita adesse potest, ut loco illarum non circumscribatur, & rebus ubicatis ita ut per ∞ Ubi earum non definiatur, sed dum iis adest, possit & alibi eodem momento aliis adesse. Et sic concedimus, Deum, si alium mundum crearet infinitis spatiis distantem ab hoc præsentem, (quod fieri non repugnat) illi posse indistanter adesse, sed quamdiu hoc vel aliud simile non ponitur, tamdiu Deus non est actu præsens extrâ hunc mundum in spatiis imaginariis, quia præsentia divina in actu secundo considerata est ipsum exercitium potentia præstò essendi, quod positis creaturis ponitur per universalem; positis hominibus piis ponitur per gratiosam; positis Angelis sanctis & beatis ponitur per gloriosam præsentiam. His v. non positis, nec ipsum ponitur.

§. 13. Immensitas Dei distingvenda est, tum à potentia divina præsentia, tum ab ipsa præsentia. *A potentia præsentia divina differt immensitas Dei (1)* quia immensitas competit Deo, etiam cum non est propinquus creaturis. Sicut enim Deus in se est incorporeus, ita ejus essentia non habet terminos quantitatæ, nec potest extendi per situationem ad locum: & quia est Spiritus infinitus, idè neque est in aliquo Ubi. Hinc Deus fuit immensus ab æterno, antequam creatura ulla, & cum eâ, locus atq; Ubi & tempus ac omnis duratio finita existeret. Potentia a. præsentia divina tantum significat præsentiam propinquitatis cum creaturis per non-repugnantiam. (2) Immensitas Dei est *ἀνεργία*; potentia v. præsentia divina est *ἐνεργία* & operando ad creaturas progreditur. Licet enim immensitas modum ostendat, quo Deus præstò sit & operetur apud creaturas, in loco aut Ubi existentes, nempe quod Deus his terminis nequaquam terminetur, sed in loco sit illocaliter, in ubi existentibus creaturis adsit absq; definitione: tamen aliud est immensitas, quæ provenit ex infinitudine & incorporeitate Dei; aliud potentia præstò essendi creaturis quæ ex omnipotentia Dei promanat.

manat. Quia enim Deus Opt. Max. infinitam habet vim agendi apud creaturas, nihilq; designari potest quod excedere agendo non valeat, idè ex suâ operatrice virtute adest creaturis.

§. 14. *Ab ipsa autem præsentia differt tum immensitas tum potentia præsentia divina.* Nam (α) Immensitas & potentia præstò essendi est Dei proprietas essentialis: præsentia autem divina est proprietas Dei relativa. Præsentia enim non potest intelligi absqve relatione inter objectum, cui quis dicitur esse præsens, & inter rem præsentem. Itaque præsentia divina est Dei apud creaturas *παρουσία*, non autem *εἰς* divina, non ipsa deitas. Nam per præsentiam sibi Deus non est, quod est, sed est ipsa rerum creaturarum impletio: per creaturarum autem impletionem non est in seipso. Per immensitatem autem & potentiam præstò essendi creaturis est sibi ipsi quod est, quia per essentiam sibi Deus est id quod est: at immensitas & potentia præstò essendi creaturis est ipsa essentia divina s. deitas, sicut *Tertullianus l. cont. Praxeam c. 5.* inquit: Ante omnia Deus erat solus ipse sibi & mundus & locus & omnia. (β) Immensitas Dei & potentia præstò essendi creaturis in abstracto prædicatur de Deo: Præsentia autem divina non nisi concretè. Rectè dico: Deus est sua immensitas; Deus est potentia præstò essendi creaturis. Non autem: Deus est præsentia divina. Nam præsentia est impletio creaturarum. Sed deitas s. Deus abstractivè loquendo non est ipsa impletio creaturarum. E. &c. Non quidem negamus apud *Lombardum lib. 1. sent. dist. 26. lit. A.* ità præsentiam Dei accipi, cum dicit: Dico præsentiam Dei nihil aliud esse quam ejus naturam. Verùm ille per præsentiam divinam intelligit potentiam præstò essendi, cujus actus vel exercitium est ipsa præsentia. (γ) Immensitas Dei & potentia præstò essendi creaturis fuit ab æterno; Præsentia autem divina capit in tempore. Præsentia Dei non datur, nisi ante dentur creaturæ, quibus adest, & creentur loca atqve Ubi in quibus sunt creaturæ, quibus Deus præsens est. Quando autem Deus præsens fuisse antè creatum mundum & jam etiam præsens extrà mundum in spatiis imaginariis esse statuitur ab *Augustino l. n. de C. D. c. 5.* id intelligendum est
non

non de ipsa præsentia divina, sed de potentia præsentia. Sicut enim potentiam creandi ab æterno habuit; creatio verò in tempore facta; ità & potentia præstò essendi in Deo est æterna, sed præsentia divina non capit nisi quando initium sumserunt creaturæ & loca atqve Ubi creaturis concreata. Hoc itaqve vult *Augustinus*, Deum habuisse potentiam adessendi creaturis, ut quando illæ existerent, iis præsens esset, & quidem talem potentiam, quâ non tantum in mundo præsentem, verum & in mille aliis mundis si Deus eos creare vellet, præsens esse possit: Quare de ipsa præsentia malè à *Scholasticis* spatia illa imaginaria intelliguntur. Præsentia enim tantum refertur ad id quod actu jam est, non quod demum potest esse. (d) Immensitas & potentia præstò essendi est absolutæ necessitatis, sine quâ Deus nequit esse & manere Deus: sed præsentia Dei est libera, & non nisi ex hypothesi, sc. positis jam creaturis, est necessaria, quarum singulis Deus adest, quamdiu illis vult adesse. Nam non-positis creaturis, etiam non ponuntur termini creaturarum, ubi & locus: proindè nec Deus illis præsens est. (e) Immensitas Dei & potentia præstò essendi creaturis uno eodemq; modo & tenore se habet, nec unquam desinit: præsentia autem divina ut cum creaturis capit, ità & desineret, si Deus creaturas non-esse vellet, & reipsâ desinet quoad creaturas irracionales in extremo die. (z) Immensitas & potentia adessendi est una: præsentia autem divinæ modi s. gradus sunt plures. Est enim præsentia divinæ gradus vel universalis, vel gratiosus, vel gloriosus. Deinde singulares quoque modi præsentia divinæ, salvâ individuâ essentiâ, immensitate & potentia præstò essendi, possunt esse alii atqve alii, non tantum quoad propinquitatem operationis, sed etiam quoad propinquitatem substantiæ. Sic Spiritus S. dabatur Apostolis quoad sanctificationem ut Christianis & fidelibus, quorum templa inhabitabat non tantum novâ operatione, præter eam, quæ generalis & omnibus creaturis communis est, sed & quoad novum propinquitatis substantiæ modum. Deinde dabatur Sp. S. Apostolis quoad vocationem specialem ad ministerium, iterum quoad novum propinquitatis non tantum operativæ, sed & substantialis modum. Denique iidem Apostoli acceperunt Sp. S. quoad

quoad dona miraculosa & ad officium Apostolicum necessaria.
De quibus fufius & ex professo Theologi.

§. 15. *Queritur*; An per Dei omnipotentiam corpus aliquod possit fieri immensum quoad terminos quantitatis? N. quia id fieri repugnat ex parte objecti. En n. affirmatione & negationem simultaneam! Corpus est: & Immensum est. Immensitas corporeitati diametraliter opponitur. Finge mihi corpus absq; quantitate, & quæro; Corpus estne quantum, vel non? Si est quantum. E. nondum quantitas est separata de corpore. Si non, aut quantitas abiit in punctum (supposito dari aliquo vel separabili vel actu separato à quantitate) aut in Spiritum. Utrumque absurdum. *Queritur*; An per potentiam Dei corpus quantum possit creaturis in loco aut π s existentibus adesse simul citrà circumscriptionem localem, aut definitionem ubi? A. Non n. de essentia quantitatis est actualis commensuratio magnitudinis cum loco, s. extensio partium corporis ad locum, sed aptitudo tantum extensionis hujus ad locum, quam alii vocant quantitativam. Actualis autem extensio partium corporis ad locum non ad prædicamentum quantitatis, sed ad prædicamentum Ubi pertinet. Potest ergò corpus esse quantum, etsi ejus partes non coextendantur, aut commensurentur loco. Est autem alius generis positio actualis, quæ est proprietas quantitatis s. corporum quantum, nempe positio s. situatio partium ad partes. Hanc intelligit *Philosophus* in prædicamento quantitatis, cum corpora, quatenus magna sunt & continua, ait habere *ἴδιον* s. positionem. Altera verò situatio, quæ est partium non ad partes, sed ad locum extensio, ad prædicamentum ubi pertinet. Interim potentia & aptitudo coextensionis ad locum etiam pertinet ad prædicamentum quantitatis *Dices*; Collocatio partium ad partes est locus intrinsecus. E. omne corpus quantum necessariò est in loco interno. R. *Keckermannus* novam infert Philosophiam, & confundit proprietatem quanti intrinsecam, cum proprietate π s Ubi Nam actualis situatio partium ad partes non est collocatio, sed positio tantum vel ordinatio partium actualis. Locus internus non est locus. Nam omnis locus potest separari à corpore: Dispositio verò partium ad partes non potest separari à corpore. E. &c.

§. 16. *Qua-*

§. 16. *Queritur*; An Deus rectè dicatur esse nusquam? A. Si de peculiari præsentia modo, locali s. circumscriptivo & definitivo intelligatur. *Queritur*; An Deus rectè dicatur esse ubiq;? R. Si accuratè & strictè volumus loqui non potest adhiberi terminus Ubiquitatis. Nam si vox ubiq; strictè sumatur, sequitur, illū qui est ubiq;, esse in omnibus locis localiter præsentem: Potius E. adhibemus vocem præsentia divina. Interim vox Ubiquitatis cur non admittatur, si explicetur de liberrimo exercitio præsentia divina? *Queritur*; An Deus possit dici esse alicubi? A. Si latè sumatur hæc vox & ab omnibus imperfectionibus depuretur. *Queritur*; An Deus sit in quovis minimo pulvisculo, etiam in locis foetidis? R. (α) Disting. inter adessentiam & inessentiam rigorosè dictam (β) de locis foetidis notetur simile de solis radiis, foetidas res collustrantibus, non tamen maculam contrahentibus. Si quis incideret in cloacam Deus utiq; præsens erit. *Hæc de infinitate Dei quoad terminos quantitatis, loci & ubicuitatis.*

INCOMPREHENSIBILITAS.

§. 17. *Ang. τὰ ἀνομήσια* s. incomprehensibilitas est modus essentia divina, quo illa non potest ab ullà creaturâ plenè percipi & perfectè. Cognitio comprehensiva alicujus rei est, quâ totum id quod est in objecto intelligibili cognoscitur notitia vel intuitivâ, vel intellectuâ, vel utrâq;. Mod' loquendi desumptus est à dimensione corporum, quæ comprehendi dicuntur cum tota eorum quantitas ità intrâ rem aliquam continetur, ut nihil de quantitate illius sit extrâ continentis complexum. Comprehendi ergò illud dicitur, quod cognoscitur, quantum ex se cognoscibile est. Et comprehensio est cognitio omnium formalitatum, quæ sunt in objecto, ità ut nihil objecti lateat cognoscentem. Vel; est clara & distincta cognitio objecti secundum omnia, quæ habet formaliter & eminenter, prout eam describit *Vazquez 1. p. d. 52. c. 1.* Hoc modo Deus est incomprehensibilis. Nam (1) quicumq; ne quidem quidditativè à nobis cognosci potest, is multò minus comprehensive. Atqui Deus &c. E. &c. Consequentia claret, quia omnis comprehensiva cognitio quidditativa est, licet non vice versâ. Minorem

C

probo,

probo, quia cognitio quidditativa dicitur illa, quae res cognoscitur secundum omnia praedicata essentialia, genera omnia & differentias, quae ad illius constitutionem pertinent, & si quid est aliud, quod de ea essentiali praedicatione dicitur, sicut eam describit *Thomas 1. p. q. 88. Suarezius disp. 30. sect. 12. n. 8. Fonseca l. 2. Met. c. 1. q. 2. sect. 1.* Adeoque illud dicitur per cognitionem quidditativam cognosci, quod potest perfecte definiri. Deus autem nequit definiri, quia quicquid proprie loquendo definitur, id definitur per prius, teste *Arist. l. 6. Top. c. 3.* At Deo nihil est prius. Ipse enim est primum Ens. (2) *Thomas 1. p. q. 12.* docet ad comprehensionem Dei requiri, ut Deus infinite cognoscatur. Quae tamen ratio Thomae sua obscuritate & difficultate non caret, adeoque a multis in medio relinquitur.

§. 18. *Queritur*; An Deus seipsum comprehensive cognoscat? *A.* ita tamen, ut vox comprehensionis non denotet inclusionem finiti, sed perfectissimam cognitionem. *Queritur*; An Beati Deum cognoscant comprehensive? *N.* quia non cognoscunt distincte singulas denominationes & formalitates Dei. Hinc recte *Thomas p. 1. q. 86. art. 2.* negat nostrum quaesitum, inquam: Infinitum, quod est Deus, secundum se notum est, ignotum autem quoad nos, propter defectum intellectus nostri, qui secundum statum praesentis vitae, habet naturalem aptitudinem ad naturalia cognoscenda. Et ideo in praesenti statu Deum cognoscere non possumus, nisi per materiales effectus. In futuro autem statu tolletur defectus intellectus nostri per gloriam, & tunc ipsum Deum in sua essentia videre poterimus, tamen absque comprehensione. Haec ille.

§. 19. Licet autem intellectus creatus careat cognitione Dei comprehensive, non tamen caret apprehensiva, quae Deus tantum cognoscitur, quantum ex revelatione ipsius per ejus condescensum, ad finitum captum facta mens creata potest capere. Est autem hic condescensus s. indulgentia Dei ad creaturas cognoscentes, cum Deus se non ut est in se & quatenus est, ostendit, sed ut videre potest is, qui hujusmodi aspectum consequitur, quatenus infirmitate videntis suam representationem metitur ac temperat.

§. 20. Apprehensiva notitia est triplex: naturae, gratiae & gloriae (quae *ἡμετέρας* non incommodè potest in *ἡμετέρας* redigi, ut apprehensiva notitia alia dicatur esse specularis s. aenigmatica, quae
datur

datur in hac vitâ apud homines, & admittit suos gradus: alia intrinseca, quam habent Intelligentiæ) Notitia s. *Visio nature* vel est insita, vel acquisita. Illa gignitur ex notitiis naturalibus omnium hominum mentibus insitis, & probatur plerumq; per metum Dei ut peccatorum vindicis; interdum & ex conscientie testimonio. Hec colligitur ex operibus Dei in creatione, & vestigiis illis divinitatis, quæ sparsa sunt in totâ rerum natura. Dicitur acquisita, quia acquiritur per ratiocinationem. Illa verò ratiocinatio facit vel demonstrationes, vel argumenta Topica. Demonstrationes sumuntur vel ab effectu & signis; vel ab impossibili. Prioris notitiam confusam tantum pariunt, & quidem ostendunt Deum non ut creatorem, sed ut effectorem hujus universi: Posteriores autem quid non sit Deus potius, quam quid sit, docent. Ejusmodi demonstrationes exstant apud *Richardum de S. Victore l. 1. c. 2. de Trin. Thomam cont. gentes c. 42.* Argumenta verò Topica ducit ab Analogia, dum opificem à magnitudine, pulchritudine, ordine &c. opificii *αὐταρξίας* s. proportionaliter cognoscit. Notandū v. hic est id quod suppeditat *Armandus de Bello visu & Dionysius c. 2. de myster. Theol. & de divinis nominib. c. 7.* triplici viâ naturaliter nos deduci in cognitionem Dei (1) viâ eminentiæ, quâ ea, quæ perfectionem quandam in nobis obtinent, eminentissimo modo in Deum locamus v. g. sapientiam, scientiam, potentiam &c. (2) viâ negationis, quâ ea, quæ in nobis imperfectionem arguunt; simpliciter à Deo removemus, v. g. discursum mentis, mortalitatem, indigentiam cibi & potus (3) viâ causalitatis quâ Deum causam omnium rerum in toto universo existentium & provenientium celebramus. Cæterum accuratè observandum est, has tres vias semper conjunctas esse. Nam negationis modus ita accipiendus est, ut intelligamus, in iis negationibus non solam ac simplicem esse negationem, sed excellentiores ibidem affirmationes delitescere: Similiter in via causalitatis, quia ad excellentiam illius causæ nunquam assurgit effectus, semper adducendus est modus eminentiæ, secundum quem perfectiones creaturarum infinite perfectiores in Deo esse intelligantur. *Visio gratia* est, quia Deus in hac vita cognoscitur ex verbo suo gratiosè patefacto. *Visio gloria*, quia Deus ab Angelis & beatis hominibus gloriosè cognoscitur in vita æterna.

MAN.

Queritur; An Deus ratione independentiæ & immutabilitatis poſſit ap-
 pelliari primus & noviffimus? A. Deus eſt primus in eſſendo, quia non
 habet cauſale principium eſſendi, ſed antè omnes creaturas, quas liberrima
 voluntate produxit, & ex quo extitit: Noviffimus, quia non habet pauſam
 eſſendi, ſed ſi omnia alia principiata interirent, ſicut per Dei omnipotentiam
 (accedente voluntate) in nihilum redigi poſſunt, ipſe ſolus ſuperſtes eſſet
 & ſervaret ſuam eſſentiam nulli mutationi obnoxiam. Probè a hic notan-
 dum eſt discrimen primitatis & poſtremittatis eſſentialis ac perſonalis. Dif-
 ferunt n. 3. modis (1) relatione ad diverſa objecta: Nam perſonali primitate
 ſola perſona prima referitur ad ſecundam; eſſentiali a. primitate omnes
 tres perſonæ referuntur ad creaturas illis longè poſteriores, quippe ab ipſis
 in tempore productas. (2) Appellatione & modo primitatis & poſtremittatis.
 Primitas n. Dei eſſentialis eſt primitas natura, quæ Deus prior eſt, non ſe-
 ipſo ſed creaturis, & quidem talis primitas, quæ Deus non tantum natu-
 rali eſſendi ordine, ſed etiam duratione creaturas antecedit, ità ut ſine cre-
 aturis Deus & potuerit eſſe & fuerit, ipſe verò creatura tunc quando Deus
 eus vult exiſtere, non poſſunt eſſe ſine Deo. Sic Dei poſtremittas eſſentialis eſt
 poſtremittas, quæ Deus non poteſt non ſuperſtes eſſe, et ſi creatura omnes in-
 tercant ſicut omnes vel actualiter vel aptitudinaliter iſto interitui obnoxia
 ſunt. Perſonalis a. primitas eſt primitas ordinis & enumerationis perſona-
 rum Trinitatis, ſecundum quam enumerationem prima perſona eſt Pater,
 ſecunda Filius, tertia Sp. S. (3) Ordine numerationis perſonarum divina-
 rum. Eſſentialis ordo eſt arbitrarius; perſonalis neceſſarius. Perſonarum
 enumeratio proſus non debet immutari, ità ut ſi perſonæ ratione propri-
 etatum ad intra ſpectate numerentur, ſecundam primam, aut ſecundam tertiam
 anteponi non poſſit. Nam hæc perſonalis enumeratio fundatur in caracte-
 riſticis perſonarum Deitatis proprietatibus. Cum autem primitas & poſ-
 tremittas eſſentialis ſpectatur, tum indifferens eſt perſonarum Deitatis e-
 numeratio, nec ſemper prima perſona primo loco ponitur, ſed ſæpè ſecunda
 prima anteponitur, ut ſignificetur hoc ordine arbitrario, quod ſecunda
 perſona æq. ſit prima & noviffima in collatione ad creaturas, atque pri-
 ma eſt. Quæ enumeratio tamen licet ſit arbitraria, ipſa etiam cauſas
 ſuas graviffimas habet.

DEO INFINITO GLORIA!

§. 16. *Queritur*; An Deus rectè de
 de peculiari præsentia modo, locali s.
 vo intelligatur. *Queritur*; An Deus
 Si accuratè & strictè volumus loqui no
 Ubiquitatis. Nam si vox ubiq; strictè s
 ubiq;, esse in omnibus locis localiter præ
 mus vocem præsentia divina. In
 non admittatur, si explicetur de libi
 divina? *Queritur*; An Deus possit o
 fumatur hæc vox & ab omnibus im
Queritur; An Deus sit in qvovis minim
 cis foetidis? R. (a) Disting. inter adesse
 rosè dictam (β) de locis foetidis notetu
 tidas res collustrantibus, non tamen
 Si quis incideret in cloacam Deus utiq;
 rate Dei quoad terminos quantitatis, loci &

INCOMPREHEN

§. 17. Ἄνευληψία f. incomprehe
 tia divina, qvo illa non potest ab ull
 perfectè. Cognitio comprehensiva al
 quod est in objecto intelligibili cogno
 vel intellectu, vel utrâq; Mod^o loqva
 sione corporum, qvæ comprehendit
 quantitas ità intrâ rem aliquam contin
 illius sit extrâ continentis complexum.
 dicitur, quod cognoscitur, quantum e
 comprehensio est cognitio omnium fo
 objecto, ità ut nihil objecti lateat cogn
 & distincta cognitio objecti secundum
 ter & eminenter, prout eam describit V
 do Deus est incomprehensibilis. Nam (u
 ditativè à nobis cognosci potest, is mu
 Atqvi Deus &c. E. &c. Consequentia c
 hensiva cognitio quidditativa est, licet

qvam? A. Si
 o & definiti
 sse ubiq;? R.
 eri terminus
 ur, illū qvi est
 us E. adhibe
 iqvitatis cur
 io præsentia
 i? A. Si latè
 s depuretur.
 etiam in lo
 entiam rigo
 s radiis, foc
 trahentibus.
Hæc de infini

TAS.

modus essen
 nè percipi &
 qvâ totum id
 vel intuitivâ,
 est à dimen
 tota eorum
 e quantitate
 di ergo illud
 bile est. Et
 qvæ sunt in
 el; est clara
 bet formalit
 c. l. Hoc mo
 videm quid
 nprehensivè.
 nis compre
 a. Minorem
 probo,

